

Oudegracht 122 David - uitgebreid

Er zijn niet veel gevelstenen bewaard gebleven, waarop koning David is afgebeeld.

De Bijbelse David wordt genoemd als de tweede koning van het koninkrijk Israël (vermoedelijk ca. 1040 v. Chr. – ca. 970 v. Chr.) en als de stamvader van het huis Judea, die uiteindelijk alle stammen van Israël heeft verenigd. Hij zou zijn opgegroeid als herder en een begaafd harpser (in feite van de lier), dichter van vele psalmen en een dapper krijger zijn. Ook wordt hij beschreven als een extatisch danser (voor de Ark van het Verbond, die terugkeert naar Jeruzalem), tot ergernis van zijn vrouw, die dit onwaardig vindt. David verklaarde echter dat hij danste voor God in een eenvoudig priesterkleed en even afstand doet van zijn koninklijke waardigheid om zijn nietigheid voor God te benadrukken. Op de afbeeldingen zijn verschillende elementen van dit verhaal te ontdekken en zijn gebruikt om de functie van de steen aan te geven.

Er is een steen met de afbeelding van koning David te zien in Utrecht (Oudegracht 122) Zwolle (Grote Markt) en in Amsterdam (Oude Schans). De stenen in Utrecht en Zwolle zijn het meest rijk aan details:

David is afgebeeld met kroon, zittend op een verhoging, wat duidt op zijn koninklijke status. Zijn blote voeten verwijzen vermoedelijk naar zijn jeugd als herder en misschien naar de tijdelijke afstand van zijn koninklijke waardigheid voor God, naar spirituele vreugde. De harp die hij bespeelt, verwijst naar zijn faam als dichter en musicus. Een interessant detail is het gevleugelde engelenkopje (een cherubijn). Op traditionele schilderijen waarop koning David staat afgebeeld is de krul van de harp vaak te zien als een gevleugeld engelenkopje. Op deze steen staat het engelenkopje los van de harp. Het fungeert als de verpersoonlijking van de Heilige Geest en Goddelijke inspiratie die de woorden en klanken doorgeven, rust brengen en de boze geesten en de waanzin verdrijven.

In de 17de eeuw was een steen of uithangbord met de harpspelende koning David geliefd bij profane danshuizen. Vermoedelijk verwees de steen ook naar het beroep van muzikant of instrumentenmaker, maar kon ook simpelweg verwijzen naar de naam David (zie de 'Davidsgang' in Amsterdam). Met name na de reformatie kregen Bijbelse voorstellingen een zekere populariteit.

De steen in Utrecht heeft vermoedelijk, evenals de steen in Zwolle (David afgebeeld met koningsstaf, kroon en harp met engelenkopje tegen een blauwe sterrenhemel als goddelijke inspiratie), een religieus karakter.

In de 18de eeuw is het huis Oudegracht 122 grondig verbouwd. Het voorste deel van de kap is een kwartslag gedraaid en vernieuwd. Ook de hele voorgevel is vernieuwd. Vermoedelijk stamt de gevelsteen eveneens uit het eerste kwart van de 18de eeuw en is er na de verbouwing hoog in de gevel geplaatst (Utrechts archief). Nicolaas van der Monde heeft ca. 1840 een tekening van de afbeelding op de steen gemaakt, die echter sterk afwijkt van het origineel.

Sinds geruime tijd bevond de steen in Utrecht zich in een bedroevende staat. Hij is in 2010 vakkundig gerestaureerd door beeldhouwer Richard Wendling, waarbij verschillende interessante details zijn blootgelegd. De laarsjes, die hij aanhad, bleken niet origineel te zijn en zijn verwijderd. De tegelvloer, waarop de 'troon' staat, was overgeschilderd en is weer zichtbaar geworden.